

ТАҚРИЗИ

муқарризи расмӣ ба диссертатсияи Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ дар мавзуи “Шароитҳои педагогии ташаккули арзишҳои шахрвандӣ-ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-10 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар дарсҳои таърихи умумӣ” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи таълиму тарбия (13.00.02.05 – Назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ (таҳсилоти миёнаи умумӣ))

Мутобиқати мавзӯ ва муҳтавои диссертатсия ба шиносномаи ихтисоси илмӣ. Мавзӯ ва муҳтавои диссертатсияи Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ дар мавзуи “Шароитҳои педагогии ташаккули арзишҳои шахрвандӣ-ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-10 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар дарсҳои таърихи умумӣ” ба бандҳои зерини шиносномаи ихтисоси илмӣ 13.00.02 – Назария ва методикаи таълиму тарбия (13.00.02.05 – Назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ, таҳсилоти миёнаи умумӣ), аз он ҷумла, ба банди 1- назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ ва банди 2 - назария ва методикаи тарбияи хонандагон дар раванди таълими фанҳои ҷамъиятӣ мутобиқат дорад, зеро дар таҳқиқоти диссертатсионии мавриди назар асосҳо ва шароитҳои педагогии ташаккули арзишҳои шахрвандӣ-ватандӯстии хонандагон баррасӣ шуда, вижагиҳои ин арзишҳо дар шароити муосир муайян карда шудааст, мушаххасоти таърихӣ ташаккули ин арзишҳо дар ҷомеаи муосири Тоҷикистон таҳлил шуда, имкониятҳои фанӣ таърихи умумӣ ҳамчун воситаи ташаккули ин арзишҳо нишон додааст.

Мубрами мавзӯи таҳқиқот. Мубрами мавзӯи таҳқиқот дар он зоҳир мегардад, ки масъалаи таҳқиқнамудаи Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ дар шароити рушди Тоҷикистон ҳамчун давлати ҳуқуқбунёд, яке аз масъалаҳои муҳими таълиму тарбияи насли наврасу ҷавон мебошад. Ба ин хотир, ӯ мавзӯи актуалии шароитҳои педагогии ташаккули арзишҳои шахрвандӣ-ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-10 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумиро интихоб намудааст.

Муаллифи диссертатсия иброз кардааст, ки ташаккули ҳисси шахрвандӣ ва ватандӯстии насли наврас, ки ҳамчун арзиши бунёдии миллӣ аҳамияти махсус дорад, барои суботи ҷомеа, рушди иқтисодӣ ва таҳкими ҳувияти миллӣ мусоидат мекунад. Ватандӯстӣ ва ҳисси шахрвандӣ бояд дар руҳияи эҳтиром ба таърих, фарҳанг, халқ ва давлат гузаронида шаванд, то насли наврас бо муҳити иҷтимоии худ шинос шуда, ба он таъсир расонад. Ин андешаву мулоҳизаҳои муаллиф дар воқеъ асоси воқеъ дошта,

қабули қонун “Дар бора ватандӯстӣ” аз мубрам ва муҳим будани тарбия ватандӯстӣ ва ҳисси баланди шаҳрвандӣ гувоҳӣ медиҳад.

Ташаккули фарҳанги ватандӯстӣ, худшиносии миллӣ ва омодагӣ ба таҳдидҳои ҷаҳонӣ вазифаҳои асосии тарбияи ҷавонон мебошанд. Ватандӯстӣ на танҳо эҳсоси ифтихор ба Ватан, балки масъулият ва вазифаҳои шаҳрвандӣ низ мебошад, ки насли наврас бояд онро дарк кунад. Ин тарбият бояд бо усулҳои муосир, ки ҷавононро ба иштироки фаъол ташвиқ мекунад, анҷом дода шавад ва дар ин ҷода барномаҳои таълимии мукамал, ки ба ташаккули ҷаҳонбинии ватандӯстона нигаронида шудаанд, бояд таҳия ва амалӣ карда шаванд.

Илова бар ин, муҳим аст, ки муассисаҳои таълимӣ ва оилаҳо дар ин раванд ҳамкориҳои самаранок дошта бошанд. Ташкил кардани чорабиниҳои фарҳангӣ, семинарҳо ва тренингҳо барои омӯзгорон ва волидон метавонад ба рушди арзишҳои шаҳрвандӣ ва ватандӯстӣ мусоидат кунад. Инчунин, иштирок дар лоиҳаҳои иҷтимоӣ метавонад ҷавононро бо муҳити атроф ва масъулиятҳои иҷтимоии худ бештар шинос созад.

Таҳқиқоти Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ на танҳо барои таҳқиқи масъалаҳои педагогӣ, балки барои таҳкими арзишҳои миллӣ ва ватандӯстӣ дар ҷомеаи Тоҷикистон аҳамияти калон дорад. Натиҷаҳои ин тадқиқот метавонанд дар рушди стратегияҳои таълимӣ ва тарбиявии муассисаҳои таҳсилоти истифода шаванд, ки дар ниҳоят ба рушди иҷтимоии кишвар ва ҳифзи арзишҳои миллӣ кӯмак мерасонанд.

Бо таваҷҷӯҳ ба андешаву мулоҳизаҳои дар боло зикршуда, таҳқиқоти диссертатсионии Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ дар шароити ҷаҳонишавӣ аҳамияти махсус дорад. Ин таҳқиқот метавонад ба рушди иҷтимоӣ ва иқтисодӣ, инчунин ба таҳкими ҳувияти миллӣ ва ваҳдати миллӣ дар кишвар кӯмак расонад.

Аз ин лиҳоз, таҳқиқоти мавриди баррасӣ ниҳоят мубрам, саривақтӣ ва дархурди тарбияи шаҳрвандӣ-ватандӯстии насли наврас буда, он барои рушд ва таҳкими арзишҳои миллӣ ва иҷтимоии насли наврас аҳамияти муҳим дорад.

Дарачаи наwgонии натиҷаҳои дар диссертатсия бадастомада ва нуктаҳои илмие, ки барои ҳимоя пешниҳод мешаванд: Қабл аз ҳама, қайд бояд кард, ки арзёбии натиҷаҳои диссертатсия ва таҳқиқоти таҷрибавӣ-озмоишии баргузорнамудаи Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ, ҳамчунин хулосаву тавсияҳои методии коркард ва манзурнамудаи ӯ аз он шаҳодат медиҳанд, ки муаллиф ба мақсад ноил шуда, вазифаҳои дар назди таҳқиқот гузошташударо ҳаллу фасл кардааст ва дар натиҷа фарзияи илмӣ пешниҳодкардааш дар амал тасдиқи худро пайдо карда, аз ҷониби

муаллифи таҳқиқоти диссертатсионӣ як идда наwgониҳо рӯи кор омададааст.

Дар натиҷаи таҳлили амиқи таҳқиқоти диссертатсионӣ, ки бо маълумоти озмоишӣ ва хулосаҳои ҳамаҷониба тақвият дода шудааст, маълум мешавад, ки муаллиф дар самти ташаккули арзишҳои шахрвандӣ ва ватандӯстӣ дар хонандагони синфҳои 9-10 дар дарсҳои "Таърихи умумӣ" корҳои назаррасро анҷом додааст.

Аз ҷумла, муаллиф тавонистааст робитаи байни унсурҳои, ки сохтори ягонаи арзишҳои шахрвандӣ-ватанпарварро ташкил медиҳанд, муайян кунад ва мундариҷаи ҳар яке аз ин унсурҳоро асоснок кунад. Вай инчунин исбот кардааст, ки истифодаи равишҳои фарҳангӣ ва ғайрӣ дар ташаккули ин арзишҳо нақши муҳим дорад.

Илова бар ин, муаллиф фаҳмиши илмӣ муносибати аксиологиро амиқтар карда, амсилаеро таҳия кардааст, ки ба ташаккули арзишҳои шахрвандӣ ва ватандӯстӣ дар мактаббачагон нигаронида шудааст. Вай, инчунин, барномаи таълимиро барои ташаккули ин арзишҳо таҳия карда, самтҳои ғайрияти омӯзгори фанни таърихро дар ин самт муайян намудааст.

Дар маҷмӯъ, таҳқиқоти муаллиф дар рушди илмӣ педагогӣ дар соҳаи ташаккули арзишҳои шахрвандӣ ва ватандӯстӣ саҳми назаррас дошта, метавонад дар амал дар раванди таълиму тарбия истифода шавад.

Таҳқиқоти мазкур дар заминаи аҳамияти беандозаи тарбияи ҳисси шахрвандӣ-ватандӯстӣ дар ҷомеаи муосир арзиши хоса дорад. Муаллиф бо дарки амиқи ин масъала, тавачҷуҳи худро ба хонандагони синфҳои 7-9 равона сохтааст, ки ин давраи муҳими ташаккули шахсият ва ҷаҳонбинии онҳо ба ҳисоб меравад.

Муаллиф аҳамияти тарбияи ватандӯстиро на танҳо ҳамчун як масъалаи ахлоқӣ, балки ҳамчун омили муҳими таъмини субот ва рушди устувори ҷомеа арзёбӣ мекунад. Ӯ бо муайян кардани асосҳои назариявии тарбияи ҳисси шахрвандӣ-ватандӯстӣ, заминаи мустаҳками илмӣ барои татбиқи амалии он фароҳам овардааст.

Наwgонии дигари таҳқиқот дар он аст, ки муаллиф технологияҳои муосири ташаккули ин арзишҳо дар раванди таълими фанни таърихи умумӣ пешниҳод кардааст. Ин имкон медиҳад, ки омӯзгорон аз донишҳои таърихӣ барои таҳкими ҳисси ватандӯстии хонандагон самаранок истифода баранд.

Ҳамин тариқ, таҳқиқот бо фарогирии ҷанбаҳои назариявӣ ва амалӣ, дар беҳтар намудани раванди тарбияи ватандӯстии насли наврас ва ташаккули шахсияти комил саҳми арзанда гузошта метавонад.

Муаллифи тадқиқоти диссертатсионӣ маҷмӯи нуктаҳои илмӣ ва равишҳои инноватсиониро барои ғимоя пешниҳод мекунад, ки ба баланд бардоштани самаранокии тарбияи шаҳрвандӣ ва ватандӯстонаи насли наврасу ҷавонон равона карда шудаанд. Аз ҷумла, муаллиф таъкид мекунад, ки давлат бояд тарбияи ватандӯстиро на ҳамчун вазифаи дуюмдараҷа, балки ҳамчун яке аз афзалиятҳои муҳимтарин дар системаи маориф баррасӣ кунад. Мақсади асосӣ ташаккули арзишҳои амиқ ва устувори муҳаббат ба Ватан дар насли ҷавон дар асоси фаҳмиши огоҳонаи таърих, фарҳанг ва анъанаҳои кишвари худ мебошад. Ба ҷои усулҳои ягона, пешниҳод кардааст, ки муносибати инфиродӣ ба ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ ва ватандӯстӣ, ки махсусиятҳои инфиродии ҳар як шогирдро ба назар мегирад, ҷорӣ карда шавад. Ин равиш бояд се ҷанбаи асосии шахсиятро дар бар гирад: маърифатӣ (тавсеаи дониш дар бораи таърих ва фарҳанг), рафторӣ (ташаккули малакаҳои рафтори масъулияти иҷтимоӣ) ва арзишӣ (дарки аҳамияти арзишҳои ватандӯстӣ барои некӯахлоқии шахсӣ ва ҷамъиятӣ).

Таҳқиқот, инчунин, ба аҳамияти давраи таҳсил синфҳои 9-10-и мактаби миёна барои таҳкими асосҳои шуури ватандӯстӣ ишора мекунад. Пешниҳод карда шудааст, ки амсилае бояд таҳия ва ҷорӣ намоем, ки дониши хонандагонро дар бораи таърихи кишвар, шахсиятҳои барҷаста ва рӯйдодҳои муҳиме, ки ҳувиёти миллиро ташаккул медиҳанд, ғанӣ гардонад. Вазифаи асосии ин амсила бояд тарбияи ҳисси бошуурунаи худшиносӣ, ифтихор аз Ватани худ ва эҳтиром ба таърих ва фарҳанги он бошад.

Муаллиф махсус қайд мекунад, ки дарсҳои "Таърихи умумӣ" барои ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ ва ватандӯстӣ имконияти беназир фароҳам меорад. Ҳамчун асоси ин раванд истифодаи се усули ба ҳам алоқаманд пешниҳод кардааст: аксиологӣ (ба арзишҳо нигаронидашуда), фарҳангӣ (ба назар гирифтани заминаи фарҳангӣ) ва ғаёлиятӣ (иштироки ғаёлонаи хонандагонро дар назар дорад). Татбиқи самаранокии ин равишҳо бо истифода аз шаклҳо ва усулҳои гуногуни таълим бояд ба таҳкими фарҳанги ватандӯстонаи ҷавонон мусоидат намояд.

Хулоса, зарурати мукамал сохтани тамоми мундариҷаи раванди таълим, хусусан дар дарсҳои таърих, бо мазмуни ватандӯстона таъкид карда мешавад. Ин истифодаи маводи таълимиро дар бар мегирад, ки саҳифаҳои қаҳрамононаи таърихро ошкор мекунад, ташкили ҷорабиниҳои ватандӯстона, ки ба санаҳои муҳим ва шахсиятҳои барҷаста бахшида шудаанд, инчунин гузаронидани соатҳои синфӣ, ки ба

муҳокимаи масъалаҳои мубрами ватандӯстӣ ва шаҳрвандӣ равона шудаанд. Ҳамин тариқ, таъсири ҳамаҷониба ба шуури хонандагон имкон медиҳад, ки на танҳо дониши онҳо дар бораи ватандӯстӣ васеъ карда шавад, балки онҳо дар бораи арзиш ва аҳамияти он барои ояндаи кишвар фаҳмиши амиқ дошта бошанд.

Асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои дар диссертатсия ифодаёфта: Муаллифи диссертатсия Рустамзода С.Ҳ. тавонистааст асоснокӣ ва эътимоднокии хулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳодкардаашро тавассути истифодаи усулҳои гуногуни таҳқиқот таъмин намояд. Барои ин, муаллиф аз таҳлили манбаъҳои илмӣ-назариявӣ, гузаронидани таҷрибаҳои педагогӣ, мушоҳидаи раванди таълим, пурсишнома ва мусоҳиба бо омӯзгорон ва хонандагон истифода бурдааст.

Асоснокии хулосаҳо, инчунин, аз он шаҳодат медиҳад, ки муаллиф дар таҳқиқоти худ ба стандартҳои давлатии таҳсилот, талаботи барномаҳои таълимӣ ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки дар самти тарбияи ватандӯстӣ қабул шудаанд, таъкид кардааст. Ҳамчунин, натиҷаҳои бадастоварда дар озмоиши педагогӣ самаранокии шароитҳои пешниҳодшударо собит намуда, ба эътимоднокии хулосаҳо таъсири мусбат расонидаанд.

Илова бар ин, муаллиф дар таҳқиқоти худ аз усулҳои омӯрӣ барои коркарди маълумотҳои ҷамъовардашуда истифода кардааст, ки ин ба муайян намудани дараҷаи эътимоднокии натиҷаҳо ва баҳодиҳии объективии самаранокии шароитҳои педагогӣ имкон медиҳад. Истифодаи усулҳои омӯрӣ, аз қабili таҳлили варианси ва коррелятсионӣ, имкон додааст, ки вобастагии байни шароитҳои педагогӣ ва сатҳи ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ-ватандӯстии хонандагон муайян карда шавад.

Муаллиф инчунин тавонистааст, ки самтҳои асосии таҳқиқоти ҳудро бо назардошти таҷрибаи пешқадами муассисаҳои таълимӣ ва тамоюлҳои муосири рушди низоми маорифи миллии ҳамоҳанг созад. Ин имкон медиҳад, ки тавсияҳои пешниҳодшуда на танҳо аз ҷиҳати назариявӣ асоснок бошанд, балки инчунин ба талабот ва имкониятҳои воқеии муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мувофиқат кунанд. Зимнан, дар таҳқиқот робитаи мустақкам бо усулҳои муосири таълим ва технологияҳои иттилоотӣ, ки дар Консепсияи миллии тарбия дар Ҷумҳурии Тоҷикистон (қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 март соли 2006, №90) инъикос ёфтааст, ба назар гирифта шудааст.

Дар диссертатсия ҳамчунин зарурати таҳия ва татбиқи

барномаҳои таълимии иловагӣ ва машғулиятҳои беруназсинфӣ барои ташаккули арзишҳои шахрвандӣ-ватандӯстӣ асоснок карда шудааст. Чунин барномаҳо бояд ба рушди ҳисси ватандӯстӣ, ифтихор аз таърихи ватани худ, эҳтиром ба арзишҳои фарҳангӣ ва маънавии миллӣ равона карда шаванд.

Ҳамин тариқ, бо назардошти асоснокии назариявӣ, тасдиқи озмоишӣ ва мутобиқати ҳулосаҳо ва тавсияҳои пешниҳодшуда ба талаботи муосири низоми маориф, метавон таъкид намуд, ки диссертатсияи мазкур саҳми арзишманд дар рушди назария ва амалияи тарбияи ватандӯстии хонандагон дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мебошад.

Ҳаҷм ва сохтори диссертатсия: Диссертатсияи Рустамзода С.Ҳ. аз муқаддима, ду боб, ҳулоса ва феҳристи адабиёти истифодашуда иборат аст. Ҳаҷми диссертатсия дар 174 саҳифаи матни компютерӣ ифода ёфта, феҳристи адабиёти истифодашуда 170 манбаъро дар бар мегирад.

Муқаддимаи диссертатсия ҷанбаҳои муҳими таҳқиқот, аз қабيلي мубрамият, зарурат ва аҳамияти мавзӯ, дараҷаи омӯзиши он, асосҳои назариявӣ ва методологӣ, заминаҳои эмпирикӣ, мақсад ва вазифаҳои таҳқиқот, инчунин, нуктаҳои асосии ба ҳимоя пешниҳодшаванда бахшида тавсиф шудаанд.

Боби якум ба таҳлили амиқи масъалаҳои назариявӣ, аз ҷумла асосҳои назариявии ташаккули арзишҳои шахрвандӣ ва ватанпарастӣ дар таълим, асосҳои маънавӣ ва таърихӣ тарбияи шахрвандӣ ва ватанпарастӣ дар Тоҷикистон, заминаҳои ташаккули ин арзишҳо ва шароитҳои педагогии мусоидаткунанда ба ин раванд дар дарсҳои таърихи умумӣ бахшида шудааст.

Дар боби дуюм муаллиф ба масъалаҳои амалии татбиқи арзишҳои шахрвандӣ ва ватанпарастӣ таваҷҷуҳ зоҳир намуда, рушди муҳтаво, татбиқи технологияҳои педагогӣ дар дарсҳои таърихи умумӣ ва таҳлили натиҷаҳои бадастовардашударо мавриди баррасӣ қарор додааст. Ҳамзамон, шароитҳои самаранокии ташаккули арзишҳои шахрвандӣ ва ватанпарастии хонандагон дар ин замина таҳқиқ ва таҳлил карда шудаанд.

Ҳулосаи диссертатсия натиҷаҳои таҳқиқот ва қорҳои озмоишии гузаронидашударо ҷамъбааст намуда, арзёбии муфассали онҳоро манзур месозад.

Аҳамияти илмӣ, амалӣ ва иҷтимоии диссертатсия: Диссертатсияи Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ дар мавзӯи "Шароитҳои педагогии ташаккули арзишҳои шахрвандӣ-ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-10 дар дарсҳои таърихи умумӣ" дорои арзиши илмӣ, амалӣ ва иҷтимоӣ буда, аз ҷиҳати

илмӣ, таҳқиқоти мазкур дар тавсеа ва такмили усулҳои таълими таърих, махсусан дар самти ташаккули ҳиссиёти ватандӯстӣ ва шаҳрвандии насли наврас, нақши муҳим дорад. Он равишҳои навро барои ҷалби хонандагон ба омӯзиши таърих пешниҳод намуда, усулҳои самараноки тарбияи ватанпарастиро нишон медиҳад. Ғайр аз ин, натиҷаҳои таҳқиқот метавонанд ҳамчун заминаи назарӣ дар таҳияи барномаҳои таълимӣ ва китобҳои дарсӣ оид ба таърихи умумӣ истифода шаванд, ки ба ин васила ба мукамалгардонии раванди таълим мусоидат меkunанд. Инчунин, диссертатсия метавонад ба омӯзиши минбаъдаи масъалаҳои вобаста ба таълими ватандӯстӣ ва шаҳрвандӣ дар шароити муосир як такони нав бахшад.

Аҳамияти амалии диссертатсия дар он аст, ки он барои омӯзгорони таърих як дастури фаъолият буда, барои баланд бардоштани ҳисси ватандорӣ ва шаҳрвандӣ дар дарсҳо роҳҳои мушаххасро нишон медиҳад. Омӯзгорон метавонанд аз натиҷаҳои таҳқиқоти диссертатсионии мавриди назар дар раванди таълим истифода бурда, дарсҳоро ҷолибтар ва таъсирбахштар гардонанд. Истифодаи амалии усулҳо ва пешниҳодҳои дар диссертатсия овардашуда, имкон медиҳад, ки дар хонандагон муносибати эҳтиромона ба таърихи Ватан, арзишҳои миллӣ ва масъулияти шаҳрвандӣ ташаккул ёбад.

Аз нуқтаи назари иҷтимоӣ, ташаккули арзишҳои шаҳрвандӣ ва ватандӯстӣ дар байни ҷавонон барои пешгирии зухуроти манфӣ, ба монанди ифротгароӣ ва бегонапарастӣ ва тарбияи шахсони бомасъулият ва дорои ахлоқи ҳамида ниҳоят муҳим аст.

Нашири натиҷаҳои таҳқиқ аз рӯйи мавзуи диссертатсия: Натиҷаҳои асосии таҳқиқоти диссертатсионӣ муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос карда, дар шакли 9 мақолаи илмӣ: 3 мақолаҳои илмӣ дар нашрияҳои илмӣ тақризшавандаи тавсиянамудаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва 6 номгӯй мақолаҳои илмӣ дар нашрияҳои дигар ва маҷмуаи маводи конференсияҳо нашр шудаанд.

Мутобиқати барасмиятдарории диссертатсия ба талаботи Комиссия: Тартиби таҳияи диссертатсия ва автореферат ба талаботи “Дастурамал оид ба тартиби барасмиятдарории диссертатсия, автореферати диссертатсия ва дигар маводди илмӣ” (Фармони раиси Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 27 декабри соли 2024 таҳти № 493) мувофиқ буда, автореферати диссертатсия мазмуни мухтасари диссертатсияро ифода карда, тасаввуроти аниқро доир ба моҳияти таҳқиқоти гузаронидашуда ва натиҷаҳои бадастовардаи муаллиф медиҳад.

Натиҷаҳои бадастомада, эътимодноӣ, хулосаву тавсияҳои тибқи талаботи Комиссия ва Дастурамал аз ҷиҳати илмию-методӣ асоснок карда шуда, ба миқдори кофӣ бо тавсияву пешниҳодҳои назариявӣ ва амалӣ, мисол ва ҷадвалҳои таъмин аст.

Диссертатсия тибқи муқаррароти Дастурамал фаҳмо, бо лаҳни равони тоҷикӣ, босаводона навишта шуда, тартиби таҳия, ҷобачогузори қисмҳои алоҳидаи он, робитаи мантиқӣ ва мутассили ба пуррагӣ риоя карда шудааст. Доир ба ҳар як боб ва умуман ба рисола хулосаҳои возеҳ бароварда шудааст.

Эрод ба таҳқиқоти диссертатсионӣ: Дар баробари дастовардҳои муҳими илмиву амалӣ, дар диссертатсия ва автореферати он баъзе ғалату камбудҳои роҳ ёфтаанд, ки ислоҳи минбаъдаи онҳо барои такмили диссертатсия ва корҳои минбаъдаи илмии доктараби дараҷаи илмӣ муфид аст:

1. Яке аз камбудҳои, ки ба назар мерасад, ба андешаи мо, номувофиқатии истилоҳоти педагогӣ ва илмӣ буда, муаллиф зимни таҳлили концепсияи “арзишҳои шахрвандӣ-ватандӯстӣ” ба таври возеҳ мушаххас накардааст, ки кадом ҷанбаҳои ин концепсия дар доираи таҳқиқ қарор доранд ва онҳо чӣ гуна ба ташаккули шахсияти хонанда таъсир мерасонанд. Ин норавшанӣ боиси он мегардад, ки наметавон ба таври дақиқ дарк кард, ки чӣ гуна дарсҳои таърихи умумӣ арзишҳои шахрвандӣ-ватандӯстиро дар хонандагон ташаккул медиҳанд.

2. Дар таҳқиқот ба назарияҳои муосир дар соҳаи педагогика ва психологияи ватанӣ ва хориҷӣ, ки ба масъалаҳои ташаккули арзишҳо алоқаманданд, ба таври кофӣ ишора нашудааст. Масалан, муаллиф метавонист аз корҳои олимони маъруф, аз қабili Л.С. Виготский дар бораи нақши муҳити иҷтимоӣ дар ташаккули шахсият ё аз назарияи рушди ахлоқии Лоуренс Колберг истифода барад, то асоснокии назариявии таҳқиқоти диссертатсиониро мустақам намояд.

3. Дар баъзе мавридҳо, мушоҳида мешавад, ки таҳқиқоти муҳаққиқони ватанӣ оид ба мавзӯи диссертатсия хеле кам таҳлилу баррасӣ шудааст. Муаллиф ба манбаъҳои мушаххас ишора карда бошад ҳам, аммо ба таври амиқ таҳлил накардааст, ки онҳо чӣ гуна ба таҳқиқоти диссертатсионӣ алоқаманданд.

4. Дар қисмати озмоишии таҳқиқот методҳои истифодашуда ба таври муфассал шарҳ дода нашудаанд ва маълум нест, ки чаро маҳз ин методҳо интихоб шудаанд ва чӣ гуна онҳо ба ҳалли масъалаи таҳқиқот мусоидат мекунанд.

5. Дар матни диссертатсия ва автореферат ғалатҳои имлоиву мантиқӣ ва грамматикиву техникӣ ба назар мерасанд, ки ислоҳ меҳоянд.

Ин ғалату камбудихо, бешубҳа, ба арзиши илмӣ таҳқиқот таъсири манфӣ намерасонанд, бо вучуди ин, онҳоро бояд ислоҳ ва бартараф кард.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Рустамзода Сӯҳроб Ҳакимӣ дар мавзуи “Шароитҳои педагогии ташаккули арзишҳои шахрвандӣ-ватандӯстии хонандагони синфҳои 9-10 муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ дар дарсҳои таърихи умумӣ”, ки барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи таълиму тарбия (13.00.02.05 – Назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ (таҳсилоти миёнаи умумӣ)) пешниҳод шудааст, дар сатҳи баланди илмӣ ба анҷом расида, ба талаботи бандҳои 31, 33, 34 ва 35 Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.06.2021, №267 тасдиқ гардидааст, мувофиқ буда, муаллифи он сазовори дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.02 – Назария ва методикаи таълиму тарбия (13.00.02.05 – Назария ва методикаи таълими фанҳои ҷамъиятӣ (таҳсилоти миёнаи умумӣ)) мебошад.

Муқарризи расмӣ, номзади

илмҳои педагогӣ, мудири

кафедраи педагогика ва психологияи

Донишқадаи тарбияи ҷисмонии

Тоҷикистон ба номи Саидмӯъмин Раҳимов Разоқов Хуршед

04.09.2025

Маълумот барои тамос:

Суроға: 734026. Ҷумҳурии Тоҷикистон, ш. Душанбе, кӯчаи Лучоб 53;

Тел: 004042151. **Е - mail:** razokovhursed304@gmail.com

Имзои Разоқов Хуршед Соҳибназаровичро тасдиқ мекунам.

Сардори раёсати кадрҳо, коргузори ва ҳуқуқи

Донишқадаи тарбияи ҷисмонии Тоҷикистон

ба номи Саидмӯъмин Раҳимов

Мирзоев О.У.